© Л. С. Любохинець, Н. П. Танасієнко, О. В. Поплавська

Отримано: 20 лютого 2026 р.

Прорецензовано: 25 лютого 2026 р.

Прийнято до друку: 25 лютого 2026 р.

Дата публікації: 26 березня 2026 р.

email: lubohinets@ukr.net

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0003-1578-615X

email: nataly_tanasienko@ukr.net

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0001-6887-903X

email: poplavska@khmnu.edu.ua

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0001-5539-5845

DOI: http://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-40(68)-4-11

Любохинець Л. С., Танасієнко Н. П., Поплавська О. В. Доброчесність та запобігання корупції в Україні: сучасні виклики та перспективи вирішення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Економіка» : науковий журнал.* Острог : Вид-во НаУОА, березень 2026. № 40(68). С. 4–11.

УДК: 351.74:347.71

JEL-класифікація: H11, H83, P48

Любохинець Лариса Сергіївна,
докторка економічних наук, професорка,
завідувачка кафедри економічної теорії, підприємництва та торгівлі
Хмельницького національного університету

Танасієнко Наталія Петрівна,
кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економічної теорії, підприємництва та торгівлі
Хмельницького національного університету

Поплавська Ольга Віталіївна,
кандидатка економічних наук, доцентка,
головний спеціаліст відділу Співробітництва з міжнародними організаціями
Департаменту міжнародного співробітництва та європейської інтеграції
Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ

У статті проаналізовано сучасний стан антикорупційної політики України, визначено роль доброчесності як ціннісно-правової основи публічної служби та досліджено ефективність діяльності спеціалізованих антикорупційних органів. Розглянуто нормативно-правові засади запобігання корупції, інструменти електронного декларування, громадського моніторингу та цифровізації публічних послуг. Оцінено міжнародні та соціологічні показники рівня корупції, зокрема дані Індексу сприйняття корупції Transparency International, результатиs опитувань населення тощо. Проаналізовано виклики, що ускладнюють реалізацію антикорупційної політики, зокрема політичний вплив, недостатній рівень правової культури та специфічні ризики воєнного стану. Висвітлено напрями підвищення ефективності запобігання корупції шляхом посилення інституційної спроможності, розвитку культури доброчесності та інтеграції цифрових механізмів прозорості.

Ключові слова: *корупція, антикорупційна політика, доброчесність, цифровізація, прозорість, громадський моніторинг, Індекс сприйняття корупції.*

Larysa Liubokhynets,
Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Economic Theory,
Entrepreneurship and Trade of Khmelnytskyi National University

Nataliia Tanasiienko,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of of Economic Theory,
Entrepreneurship and Trade of Khmelnytskyi National University

Olga Poplavska,
PhD in Economics, Associate Professor, Chief Specialist of the Department of International Cooperation
and European Integration of the Secretariat of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights

INTEGRITY AND CORRUPTION PREVENTION IN UKRAINE: CURRENT CHALLENGES AND PROSPECTS FOR SOLUTIONS

This article examines the current state of anti-corruption policy in Ukraine and the role of integrity as its value-based and legal foundation. The research highlights the relevance of these issues in the context of Ukraine's European integration aspirations, post-war recovery, and the need to ensure public trust in state institutions. Despite the establishment of a specialized anti-corruption infrastructure, corruption remains a systemic challenge that undermines democratic development.

Special attention is given to the growing importance of integrity under martial law, where increased public expenditures and international aid require enhanced transparency and accountability.

The study provides a comprehensive analysis of contemporary anti-corruption policy and assesses integrity as a fundamental principle of public service. Objectives include examining the legal framework (notably the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption"), evaluating specialized anti-corruption institutions, and assessing international indicators to improve policy effectiveness. The methodology comprises systematic and institutional approaches, alongside a comparative analysis of 2023–2025 Corruption Perceptions Index (CPI) reports and sociological data.

Results demonstrate moderate but stable progress, with Ukraine's CPI score reaching 36 points in 2025. While public perception of corruption remains high, direct corrupt interactions have decreased. Digitalization, electronic declarations, and public procurement systems have shown the most tangible preventive impact. However, risks such as political pressure and slow judicial processes persist.

The study concludes that further progress depends on ensuring institutional independence, strengthening accountability, promoting integrity education, and enhancing civic engagement. A value-oriented approach is essential for sustainable anti-corruption transformation and alignment with European governance standards.

Keywords: *corruption, anti-corruption policy, integrity, digitalization, transparency, public monitoring, Corruption Perceptions Index.*

Постановка проблеми. Проблематика доброчесності та запобігання корупції в Україні є однією з ключових умов забезпечення економічної безпеки держави, сталого розвитку, інтеграції до Європейського Союзу та формування довіри громадян до інституцій влади. Корупція в Україні продовжує залишатися системним явищем, що стримує демократичний розвиток держави, підриває економічну стабільність та знижує рівень суспільної довіри до органів влади. Незважаючи на створення спеціалізованої антикорупційної інфраструктури, удосконалення законодавства та впровадження цифрових механізмів прозорості, проблема ефективності практичної реалізації антикорупційної політики залишається актуальною.

Складність ситуації полягає у поєднанні формального інституційного прогресу з наявністю корупційних ризиків у сферах публічного управління та надання адміністративних послуг. В умовах воєнного стану й масштабних процесів відновлення держави питання доброчесності набуває особливої ваги, оскільки зростає обсяг публічних ресурсів та відповідальність за їх раціональне використання. За таких обставин важливим є не лише функціонування антикорупційних органів, а й формування сталої культури доброчесності як основи професійної діяльності посадових осіб.

Отже, проблема полягає в необхідності оцінити реальний вплив сучасних антикорупційних механізмів на зниження корупційних проявів, визначити наявні інституційні та правозастосовні недоліки, а також окреслити шляхи підвищення ефективності державної політики у сфері запобігання корупції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Правові засади запобігання корупції в Україні визначені ЗУ «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [1], який закріплює систему превентивних механізмів, фінансового контролю, врегулювання конфлікту інтересів, а також визначає повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК). Особлива увага приділяється антикорупційним програмам, електронному декларуванню, перевіркам, моніторингу способу життя та діяльності спеціалізованих органів, зокрема НАБУ та НАЗК.

Оскільки проблема корупції залишається надзвичайно актуальною в Україні, вона активно досліджується вітчизняними науковцями, які аналізують її причини, форми прояву, наслідки для держави та суспільства, а також розробляють теоретичні й практичні рекомендації щодо підвищення ефективності антикорупційної політики. Так, Т. І. Ковальова та В. М. Будківський [2] досліджують причини та прояви корупції в системі державного управління, звертаючи увагу на її взаємозв'язок із неефективністю інституцій, недостатнім рівнем прозорості та соціально-економічними чинниками. Автори обґрунтовують необхідність комплексного підходу до запобігання корупції, що включає посилення підзвітності органів влади, формування правової культури, упровадження цифрових рішень і створення системи постійного моніторингу антикорупційних заходів.

К. О. Дубова та М. О. Філіппських [3] аналізують структуру, функції та взаємодію органів і служб, що здійснюють протидію корупції в Україні, оцінюючи їхню роль у забезпеченні прозорості державного управління та координації антикорупційної діяльності.

А. В. Денисова [4] зосереджується на дослідженні повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції, визначаючи його як ключову превентивну інституцію, відповідальну за формування й реалізацію державної антикорупційної політики, здійснення фінансового контролю, врегулювання конфлікту інтересів, моніторинг способу життя публічних службовців, державне фінансування політичних партій та ведення відповідних реєстрів.

К. Д. Кулик [5] досліджує роль громадського антикорупційного моніторингу як важливого елементу системи запобігання та протидії корупції. Автор наголошує на необхідності активної участі громадянського

суспільства в контролі за реалізацією Антикорупційної стратегії та підкреслює значення відкритості державних органів.

Сучасні наукові підходи засвідчують, що ефективна боротьба з корупцією в Україні потребує комплексності, яка поєднує діяльність спеціалізованих державних органів із механізмами громадського контролю та цифровими інструментами забезпечення прозорості. Дослідники наголошують на важливості підвищення рівня підзвітності органів влади, формування правової культури державних службовців і системного оцінювання результативності антикорупційних заходів.

Поряд із дослідженням інституційних механізмів протидії корупції дедалі більшого значення набуває ціннісно-правовий вимір антикорупційної політики. У центрі уваги опиняється категорія доброчесності як фундаментальна засада функціонування публічної влади, що виступає не лише морально-етичним орієнтиром, а й дієвим правовим інструментом запобігання корупції. Зокрема, С. Гула [6] розглядає доброчесність як нову категорію антикорупційного законодавства України, що трансформується з декларативного принципу в практичний механізм превентивного впливу. Д. М. Бєлов та М. В. Бєлова [7] досліджують еволюцію поняття доброчесності в органах державної влади, обґрунтовуючи її перехід від моральної категорії до правового інституту та підкреслюючи її значення для формування правової ідеології сучасного суспільства.

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить, що ефективність антикорупційної політики в Україні визначається не лише вдосконаленням нормативно-правових механізмів і діяльністю спеціалізованих органів, а й утвердженням доброчесності як базової цінності публічної служби. Поєднання правового регулювання, інституційної спроможності, громадського моніторингу та формування культури доброчесності створює передумови для зміцнення верховенства права, підвищення довіри громадян до влади та забезпечення сталого демократичного розвитку держави.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексний аналіз сучасного стану антикорупційної політики України та ролі доброчесності як її ціннісно-правової основи, а завданням – дослідити нормативно-правові засади, діяльність спеціалізованих антикорупційних органів, міжнародні та соціологічні показники рівня корупції й обґрунтувати напрями підвищення ефективності запобігання корупції.

Виклад основного матеріалу. В умовах повномасштабної агресії та євроінтеграційних прагнень питання доброчесності перейшло з категорії етичних стандартів у площину національної безпеки. Корупція сьогодні є не лише економічним бар'єром, а й інструментом дестабілізації, що підриває довіру до державних інституцій та ставить під загрозу міжнародну підтримку. Відповідно до ЗУ «Про запобігання корупції» [1], корупція – це використання службових повноважень з метою отримання неправомірної вигоди для себе або інших осіб. Корупційні правопорушення підривають принцип верховенства права та економічну стабільність держави.

Доброчесність – це морально-етична категорія, що передбачає чесність, відповідальність, справедливість і неупередженість у прийнятті рішень. У сфері публічного управління доброчесність означає служіння суспільним інтересам та недопущення конфлікту інтересів.

Формування правової основи та визначення ключових принципів доброчесності заклало фундамент для створення спеціалізованих інституцій, покликаних запобігати корупційним проявам і забезпечувати верховенство права.

За останнє десятиліття в Україні сформовано систему спеціалізованих антикорупційних органів, до яких належать:

– Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) – відповідає за формування та реалізацію державної антикорупційної політики, забезпечує підзвітність державних службовців та політичних партій, запобігає корупції;

– Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) – проводить розслідування корупційних злочинів високопосадовців, або великих сум державних коштів;

– Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) – здійснює процесуальне керівництво та підтримує державне обвинувачення у ВАКС у справах, що належать до підслідності НАБУ;

– Вищий антикорупційний суд (ВАКС) – здійснює розгляд проваджень про корупційні злочини, які розслідувало НАБУ, та ухвалює рішення як суд першої та апеляційної інстанції.

Ці органи виконують функції моніторингу, розслідування, судового розгляду та профілактики корупційних правопорушень, спрямованих на посилення доброчесності в державному секторі. Створення системи антикорупційних органів стало важливим кроком у виконанні міжнародних зобов'язань України.

Попри формування інституційно завершеної системи спеціалізованих антикорупційних органів та розмежування їхніх повноважень у сфері запобігання, розслідування й судового розгляду корупційних правопорушень, оцінка ефективності цієї системи потребує звернення до кількісних та порівняльних

міжнародних показників. Одним із ключових інструментів такої оцінки є глобальні антикорупційні індекси, які дозволяють простежити динаміку сприйняття корупції, визначити тенденції інституційного розвитку та співвіднести національні результати з міжнародними стандартами. У цьому контексті доцільним є аналіз показників Індексу сприйняття корупції за 2023–2025 рр., що відображають актуальний стан антикорупційної політики України в міжнародному вимірі. Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) – це індекс, який щорічно з 1995 р. публікує міжнародна неурядова організація Transparency International. CPI використовується для оцінювання та ранжування країн за рівнем корупції в публічному секторі, ґрунтуючись на оцінках експертів і бізнес-лідерів, а не на фактичному підрахунку корупційних правопорушень. Аналіз позицій України у міжнародному рейтингу за CPI свідчить про період стабілізації на фоні значних викликів (табл. 1). Після помітного успіху у 2023 р., коли країна продемонструвала прогрес у +3 бали, досягнувши відмітки у 36 балів, спостерігається певна статичність показників.

Таблиця 1

Позиція України та країн-лідерів (топ-10) у міжнародній рейтинг-системі за Індексом сприйняття корупції за 2022–2025 рр.

№ за/п	2021 (з 180 країн)		2022 (з 180 країн)		2023 (з 180 країн)		2024 (з 180 країн)		2025 (з 182 країн)	
1	Данія	88	Данія	90	Данія	90	Данія	90	Данія	89
2	Фінляндія	88	Фінляндія	87	Фінляндія	87	Фінляндія	88	Фінляндія	88
3	Нова Зеландія	88	Нова Зеландія	87	Нова Зеландія	85	Сінгапур	84	Сінгапур	84
4	Сінгапур	85	Норвегія	84	Норвегія	84	Нова Зеландія	83	Нова Зеландія	81
5	Норвегія	85	Сінгапур	83	Сінгапур	83	Норвегія	81	Норвегія	81
6	Швеція	85	Швеція	83	Швейцарія	82	Швейцарія	81	Швеція	80
7	Швейцарія	84	Швейцарія	82	Швеція	82	Люксембург	81	Швейцарія	80
8	Нідерланди	82	Нідерланди	80	Нідерланди	79	Швеція	80	Нідерланди	78
9	Люксембург	81	Німеччина	79	Люксембург	78	Нідерланди	78	Люксембург	78
10	Німеччина	80	Люксембург	77	Німеччина	78	Німеччина	75	Німеччина	77
–	**Україна -122**	**32**	**Україна-116**	**33**	**Україна-104**	**36**	**Україна-105**	**35**	**Україна-104**	36

Джерело: складено авторами на основі [8].

Як показують дані табл. 1, топ-10 країн-лідерів рейтингу залишається майже незмінною протягом п'яти років. Данія, Фінляндія та Нова Зеландія стабільно утримують позиції з балами в діапазоні 81–90, але навіть у лідерів (наприклад, Данії чи Нової Зеландії) за останні роки спостерігається незначне зниження балів (Данія: з 90 до 89; Нова Зеландія: з 88 до 81). Це свідчить про загальносвітовий тренд на посилення вимог до прозорості та певні труднощі у підтримці ідеальних показників у турбулентні часи. А от Україна за період 2021–2023 рр. здійснила стрімке зростання, піднявшись зі 122 на 104 місце. Це був результат відновлення е-декларування та запуску повноцінної роботи антикорупційної вертикалі. У 2024 р. Україна отримала 35 балів зі 100 можливих та посіла 105-ту позицію серед 180 країн світу. Зниження балу порівняно з попереднім роком пов’язують із формальним характером впровадження антикорупційних реформ і затримками у реалізації ключових змін [9].

За даними Corruption Perceptions Index 2025, Україна покращила свій показник, набравши 36 балів зі 100 можливих і посіла 104-те місце серед 182 країн, що свідчить про невелике покращення сприйняття зусиль щодо боротьби з корупцією в умовах воєнного стану [10].

Результати України в Індексі сприйняття корупції-2025 обраховували на основі 8 досліджень, які охопили період з січня 2023 р. по вересень 2025 р. включно. До основних показників дослідження включались Індекс трансформації Фонду Бертельсманна, опитування думки менеджерів від Світового економічного форуму, звіт Freedom House про країни перехідного періоду, Індекс верховенства права, укладеного проєктом «Глобальна справедливість», Рейтинг ризиків країн аналітичного відділу журналу The Economist, Варіації демократії, Індикатори ризиків та бізнес-умов організації S&P Global Insights та Міжнародний огляд ризиків по країнах групи PRS [11]. Індекс трансформації Фонду Бертельсманна (опитування 280 експертів за період 2023–2025 рр.) за 2026 р. додав Україні 5 балів, а от опитування думки менеджерів від Світового економічного форуму знизило рейтинг України на 2 бали. Інші показники залишились незмінними в 2025 р. в порівнянні з 2024 р. Таким чином, показники 2024–2025 рр. доводять, що

антикорупційна система встояла під час повномасштабного вторгнення попри прогнози щодо можливого зниження, країна повернулася до свого пікового значення у 36 балів.

Опитування, проведене Info Sapiens на замовлення НАЗК, показує, що 91,4 % населення вважає корупцію поширеною, проте лише 18,7 % громадян мали власний досвід корумпованих практик у 2024 р., що значно нижче за попередні роки [12]. Отже, соціологічні тенденції свідчать про зниження рівня особистого досвіду корупційних взаємодій громадянами, хоча суб'єктивне сприйняття її рівня залишається високим.

Дослідження НАЗК та офіційні дані демонструють суттєві розбіжності у рівні корупційних ризиків залежно від сфери адміністративних послуг:

– у Центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП) лише 3,8 % відвідувачів повідомили про корупційні прояви у 2024 р., що є значним покращенням порівняно з попередніми роками;

– водночас у сферах реєстрації земельних ділянок, отримання дозвільної документації та реєстрації транспортних засобів рівні корупції лишаються суттєво вищими – від 8 % до 27,4 % опитаних відзначили факти непрозорих практик [13].

За даними ОЕСР, незважаючи на війну та значні виклики, Україна продовжує трансформувати антикорупційну архітектуру, а громадська нетерпимість до корупції зростає: 92 % громадян вважають корупцію серйозною національною проблемою, а рівень готовності протидіяти корупції зріс порівняно з 2015 р. [14]. Показники вказують на важливість не лише законодавчих механізмів, але й зміни культурно-соціального сприйняття корупції у суспільстві.

Отже, аналіз даних за 2024–2025 рр. свідчить про те, що:

1. Україна у міжнародному рейтингу CPI (Corruption Perceptions Index) демонструє середні показники із незначною тенденцією до покращення у 2025 р.

2. Соціологічні дослідження свідчать про зниження реальних випадків корупційних взаємодій серед населення, хоча суб'єктивне сприйняття рівня корупції залишається високим.

3. Антикорупційна політика, незважаючи на вплив зовнішніх чинників, орієнтована на міжнародні стандарти, проте її впровадження часто носить формальний характер.

Для підвищення ефективності боротьби з корупцією необхідна послідовна реалізація стратегічних реформ, зміцнення інституційної незалежності антикорупційних органів та активне залучення громадянського суспільства до контролю та моніторингу доброчесності у публічному управлінні.

Попри формування інституційно завершеної антикорупційної системи, в Україні зберігаються серйозні проблеми, що обмежують ефективність її реалізації. Зокрема, зберігаються спроби політичного впливу на діяльність антикорупційних органів, що підриває їхню незалежність і здатність здійснювати об'єктивний контроль. Недостатній рівень правової культури серед громадян та посадових осіб ускладнює застосування ефективних механізмів запобігання корупції та створює середовище толерантності до порушень законодавства.

Корупційні ризики значно посилюються в умовах воєнного стану, коли державні ресурси й адміністративні процедури зазнають додаткового навантаження, а контрольні механізми часто обмежені, що сприяє появі нових слабких місць у сферах державних закупівель та розподілу гуманітарної допомоги. Повільність судових процесів, особливо у справах високопосадовців, знижує невідворотність відповідальності та стримує ефективність реформ.

Важливого значення набуває прозорість використання міжнародної фінансової допомоги та коштів, спрямованих на відбудову України, оскільки ефективний контроль за цими ресурсами є критично важливим для забезпечення їх цільового використання, мінімізації ризиків корупційних зловживань та підвищення довіри міжнародних партнерів. У цьому контексті досвід таких країн, як Грузія та Естонія, демонструє ефективність комплексного впровадження цифрових платформ моніторингу державних фінансів та відкритих реєстрів, що дозволили суттєво знизити рівень непрозорих операцій та підвищити підзвітність органів влади.

У практичному вимірі в Україні важливу роль відіграють електронні інструменти прозорості. Так, система публічних закупівель ProZorro, що запроваджена на принципах прозорості й конкурентності процедур закупівель, стала прикладом успішної цифрової реформи, здатної зменшувати корупційні ризики у сфері використання бюджетних коштів. Водночас досвід показує, що для повного усунення ризиків необхідно поєднувати технічні рішення з посиленням інституційних санкцій у випадках маніпуляцій або узгоджених дій учасників.

Антикорупційне законодавство України, зокрема Положення про апарат Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) [15], передбачає прозорість електронного декларування майна посадових осіб та контроль за конфліктом інтересів. Проте ефективність цих механізмів залежить не лише від

наявності нормативних норм, але й від регулярної автоматизованої перевірки декларацій, притягнення до відповідальності за порушення та високого рівня правової культури самих суб'єктів декларування.

У сучасних умовах формування ефективної антикорупційної політики потребує комплексного підходу, який поєднує превентивні, інституційні, контрольні та технологічні механізми. Система запобігання корупції в Україні базується на поєднанні фінансового контролю, цифрових інструментів прозорості, внутрішніх механізмів комплаєнсу та гарантій захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення.

Одним із ключових інструментів запобігання корупції є електронне декларування доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Запровадження електронної системи декларування забезпечило відкритість інформації про майновий стан посадовців, що створює передумови для громадського контролю та підвищення рівня підзвітності влади. Публічний характер декларацій дозволяє здійснювати незалежний аналіз відповідності задекларованих активів законним доходам, а також сприяє виявленню ознак незаконного збагачення та конфлікту інтересів. Водночас ефективність цього механізму значною мірою залежить від належної системи перевірки декларацій, автоматизованого аналізу ризиків та забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за подання недостовірних відомостей.

Суттєву роль у формуванні системи превенції відіграють антикорупційні програми державних органів та підприємств. Такі програми передбачають проведення регулярної оцінки корупційних ризиків, розроблення заходів щодо їх мінімізації, визначення уповноважених осіб з питань запобігання корупції та впровадження внутрішніх процедур контролю. Важливим елементом є формування етичних стандартів поведінки та проведення систематичного навчання працівників. Ефективність цих заходів безпосередньо залежить від реальної підтримки керівництва установи, належного ресурсного забезпечення та інтеграції антикорупційних принципів у повсякденну управлінську практику.

Невід'ємною складовою сучасної антикорупційної політики є інститут викривачів корупції. Законодавчі гарантії захисту осіб, які повідомляють про можливі правопорушення, спрямовані на забезпечення конфіденційності, недопущення переслідування та створення безпечних каналів інформування. Функціонування ефективного механізму захисту викривачів сприяє виявленню латентних форм корупції, які не завжди можуть бути встановлені традиційними методами державного контролю. Водночас результативність цього інституту визначається рівнем довіри до державних органів та реальним застосуванням гарантій правового захисту.

Окремим напрямом запобігання корупції є врегулювання конфлікту інтересів, що передбачає обов'язок посадових осіб повідомляти про наявність приватного інтересу та утримуватися від прийняття рішень у ситуаціях, коли існує ризик упередженості. Такий механізм спрямований на недопущення використання службового становища з метою отримання неправомірної вигоди та забезпечує баланс між приватними і публічними інтересами.

Значний антикорупційний потенціал має цифровізація публічних послуг та розвиток електронного урядування. Автоматизація адміністративних процедур, створення відкритих державних реєстрів та впровадження електронних сервісів зменшують рівень дискреційних повноважень посадових осіб і мінімізують прямий контакт між громадянином та представником влади. Це, у свою чергу, знижує можливості для корупційних зловживань та сприяє підвищенню прозорості управлінських процесів.

Таким чином, сучасна система запобігання корупції ґрунтується на поєднанні фінансового контролю, інституційної незалежності антикорупційних органів, цифрових механізмів прозорості, внутрішніх комплаєнс-процедур та розвитку антикорупційної культури в суспільстві. Її ефективність визначається не лише наявністю нормативно-правової бази, але й практикою застосування законодавства, рівнем політичної волі та сформованістю суспільної нетерпимості до корупційних проявів.

Для забезпечення дієвості антикорупційної політики в Україні важливо поєднувати інституційні, правові, технологічні та культурно-освітні заходи. Аналіз чинного стану показує, що існуюча нормативно-правова база та створені спеціалізовані органи забезпечують формальні умови протидії корупції, проте залишаються системні виклики, які потребують посиленої уваги.

По-перше, забезпечення реальної незалежності антикорупційних органів. Фундаментальною умовою ефективної боротьби з корупцією є непідконтрольність антикорупційних органів політичним впливам та їхня здатність діяти автономно. Це стосується як Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), так і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) та Вищого антикорупційного суду (ВАКС). Незалежність дозволяє забезпечити об'єктивність розслідувань, невідворотність відповідальності та зміцнює довіру громадян до інституцій.

По-друге, посилення відповідальності за корупційні правопорушення. Ефективне покарання за корупційні діяння формує запобіжний ефект та знижує толерантність до порушень. Це включає не лише кримінальну відповідальність високопосадовців, але й дисциплінарні та адміністративні санкції для службовців, що порушують антикорупційні правила. Своєчасність судових рішень та прозорість процесу – ключові фактори підвищення ефективності відповідальності.

По-третє, виховання культури доброчесності через освіту. Формування такої культури починається з освіти та виховання молоді. Важливо інтегрувати курси з громадянської освіти, етики, доброчесності та правової культури в освітні програми, що сприятиме вихованню покоління громадян, здатних критично оцінювати корупційні ризики та протидіяти їм у майбутньому. Також важливим є підвищення правової грамотності службовців та державних діячів через тренінги та навчання.

По-четверте, залучення громадянського суспільства до моніторингу. Громадський контроль є невід'ємною складовою антикорупційної стратегії. Інструменти громадського моніторингу, включно з аналізом електронних декларацій, відкритих реєстрів та участю в оцінці прозорості державних процедур, дозволяють виявляти корупційні ризики та підвищують підзвітність влади. Активна участь громадянського суспільства сприяє формуванню соціальної нетерпимості до корупційних проявів.

Висновки. Проведений аналіз аналітичних показників запобігання корупції в Україні свідчить про поступову, але помірну позитивну динаміку трансформації антикорупційної системи. Зростання показника Індексу сприйняття корупції (CPI) до 36 балів у 2025 р. підтверджує наявність інституційного прогресу, однак Україна продовжує суттєво відставати від більшості країн Центральної та Східної Європи (Польща, Словаччина, Румунія), де рівень прозорості є значно вищим.

Дослідження демонструє важливу особливість: існує значний розрив між сприйняттям корупції та реальним досвідом громадян. Понад 90 % населення вважають корупцію поширеною, тоді як фактичний досвід взаємодії з корупційними практиками значно нижчий. Це вказує на проблему довіри до інституцій та інформаційний вплив суспільних настроїв.

Найбільш відчутний ефект у сфері запобігання корупції забезпечує цифровізація державного управління (електронні закупівлі, онлайн-сервіси, відкриті реєстри), що мінімізує людський фактор і знижує ризики зловживань.

Підвищення ефективності антикорупційної політики в Україні можливе лише за умов комплексного підходу, який поєднує незалежні інституції, чіткі механізми відповідальності, цифрові платформи контролю, розвиток антикорупційної освіти та активне залучення громадян. Формування культури доброчесності на рівні суспільства та державного управління є стратегічним завданням, яке забезпечить стійке зниження корупційних ризиків та зміцнення довіри до державних інститутів. Отже, перспективи України у сфері доброчесності залежать від системності реформ, реального виконання антикорупційної стратегії та інтеграції європейських стандартів управління.

Література:

1. *Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № № 1700-VII* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>. (2026, лютий, 07).

Pro zapobihannya koruptsiyi: Zakon Ukrayiny vid 14.10.2014 № № 1700-VII (Verkhovna Rada Ukrayiny) [On Prevention of Corruption: Law of Ukraine No. 1700-VII of 14.10.2014 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Oficijnyj sajt Verkhovnoji Rady Ukrajiny* [The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine].<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>. (2026, February, 07). [in Ukrainian].

2. Ковальова, Т.І., Будківський, В.М. (2025). Профілактика корупції в органах влади. *Національна академія Національної гвардії України. Честь і закон,* 2 (93), 78-84.

Kovalova, T.I., Budkivskyi, V.M. (2025). Profilaktyka koruptsii v orhanakh vlady [Prevention of corruption in government bodies]. *Natsionalna akademiia Natsionalnoi hvardii Ukrainy. Chest i zakon* [National Academy of the National Guard of Ukraine. Honor and Law], 2 (93), 78-84. [in Ukrainian].

3. Дубова, К.О., Філіппських, М.О. (2025). Система органів і служб, що протидіють корупції в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*, 2(61), 75-79. DOI: https://doi.org/10.32782/pyuv.v2.2025.14

Dubova K.O., Filippskykh M.O. (2025). Systema orhaniv i sluzhb, shcho protydiiut koruptsii v Ukraini [The system of bodies and services that combat corruption in Ukraine]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk* [Precarpathian Legal Bulletin], 2(61), 75-79. DOI: https://doi.org/10.32782/pyuv.v2.2025.14 [in Ukrainian].

4. Денисова, А.В. (2023). Повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*, 20, 288-295. DOI: https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.40

Denysova A.V. (2023). Povnovazhennia Natsionalnoho ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii [Powers of the National Agency for the Prevention of Corruption]. *Pravovi novely. Naukovyi yurydychnyi zhurnal* [Legal Novels. Scientific Legal Journal], 20, 288-295. DOI: https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.40 [in Ukrainian].

5. Кулик, К.Д. (2025). Громадський антикорупційний моніторинг як важливий елемент запобігання корупції в Україні. *Правова держава*, 59, 136-144.

Kulyk, K.D. (2025). Hromadskyi antykoruptsiinyi monitorynh yak vazhlyvyi element zapobihannia koruptsii v Ukraini [Public anti-corruption monitoring as an important element of corruption prevention in Ukraine]. *Pravova derzhava* [Rule of law], 59, 136-144. [in Ukrainian].

6. Гула, С. Доброчесність як нова категорія антикорупційного законодавства: реальність та перспективи. <http://nihabarnyctvu.org.ua>. (2026, лютий, 12).

Hula, S. Dobrochesnist yak nova katehoriia antykoruptsiinoho zakonodavstva: realnist ta perspektyvy [Integrity as a new category of anti-corruption legislation: reality and prospects]. <http://nihabarnyctvu.org.ua>. (2026, February, 12). [in Ukrainian].

7. Бєлов, Д.М., Бєлова, М.В. (2024). Доброчесність в органах державної влади як елемент правової ідеології сучасного суспільства. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*, 86 (5), 213-217. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.32

Bielov, D.M., Bielova, M.V. (2024). Dobrochesnist v orhanakh derzhavnoi vlady yak element pravovoi ideolohii suchasnoho suspilstva [Integrity in state authorities as an element of the legal ideology of modern society]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriia Pravo* [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law series], 86 (5), 213-217. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.32 [in Ukrainian].

8. Список країн за Індексом сприйняття корупції. <https://surl.lu/xzktcb>. (2026, лютий, 13).

Spysok krain za Indeksom spryiniattia koruptsii [List of countries according to the Corruption Perception Index]. <https://surl.lu/xzktcb>. (2026, February, 13). [in Ukrainian].

9. Corruption perceptions index – 2024. <https://ti-ukraine.org/en/research/corruption-perceptions-index-2024/>. (2026, February, 14).

10. Україна піднялася в Індексі сприйняття корупції: 36 балів і 104 місце у світі. <https://unn.ua/news/ukraina-pidnialasia-v-indeksi-spryiniattia-koruptsii-36-baliv-i-104-mistse-u-sviti>. (2026, лютий, 13).

Ukraina pidnialasia v Indeksi spryiniattia koruptsii: 36 baliv i 104 mistse u sviti [Ukraine rose in the Corruption Perceptions Index: 36 points and 104th place in the world]. <https://unn.ua/news/ukraina -pidnialasia-v-indeksi-spryiniattia-koruptsii-36-baliv-i-104-mistse-u-sviti>. (2026, February, 13). [in Ukrainian].

11. Індекс сприйняття корупції-2025. <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2025/>. (2026, лютий, 12).

Indeks spryiniattia koruptsii-2025 [Index of perception of corruption-2025]. <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2025/>. (2026, February, 12). [in Ukrainian].

12. Реальний корупційний досвід українців у понад чотири рази менший за оцінку поширеності корупції: результати досліджень. *Національне агенство з питань запобігання корупції.* <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/realnyy-koruptsiynyy-dosvid-ukraintsiv-u-ponad-chotyry-razy-menshyy-za-otsinku-poshyrenosti-koruptsii-rezultaty-doslidzhen/>. (2026, лютий, 14).

Realnyi koruptsiinyi dosvid ukraintsiv u ponad chotyry razy menshyi za otsinku poshyrenosti koruptsii: rezultaty doslidzhen [The real corruption experience of Ukrainians is more than four times less than the estimate of the prevalence of corruption: research results]. *Natsionalne ahenstvo z pytan zapobihannia koruptsii* [National Agency for the Prevention of Corruption]. <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/realnyy-koruptsiynyy-dosvid-ukraintsiv-u-ponad-chotyry-razy-menshyy-za-otsinku-poshyrenosti-koruptsii-rezultaty-doslidzhen/>.(2026, February, 14). [in Ukrainian].

13. Індекс протидії корупції: які держустанови в Україні є найбільш «прозорими». <https://komersant.ua/indeks-protydii-koruptsii-iaki-derzhustanovy-v-ukraini-ie-naybilsh-prozorymy/>. (2026, лютий, 13).

Indeks protydii koruptsii: yaki derzhustanovy v Ukraini ye naibilsh «prozorymy» [Anti-corruption index: which state institutions in Ukraine are the most "transparent"]. <https://komersant.ua/indeks-protydii-koruptsii-iaki-derzhustanovy-v-ukraini-ie-naybilsh-prozorymy/>. (2026, February, 13). [in Ukrainian].

14. OECD integrity and anti-corruption review of Ukraine. <https://www.oecd.org/en/publications/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_7dbe965b-en.html>. (2026, February, 14).

15. Положення про апарат Національного агентства з питань запобігання корупції. <https://nazk.gov.ua/uk/documents/27620/>. (2026, лютий, 16).

Polozhennia pro aparat Natsionalnoho ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii [Regulations on the apparatus of the National Agency for the Prevention of Corruption]. <https://nazk.gov.ua/uk/documents/27620/>. (2026, February, 16). [in Ukrainian].